

*Т.П. Гудзь, канд. екон. наук, доц.,  
Полтавський університет економіки і торгівлі*

## **БАНКІВСЬКА ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ**

Банківська інфляція як економічне явище відома з XVIII ст., а світовою наукою вона була описана вже на початку XIX ст. Зокрема М. Кері, А. Маршалл, В. Ленгтон, К. Жюглар, В. Джевонс пов'язували кризу в економіці з “безрассудным расширением кредита”. Обґрунтований у 20-х р. XX ст. В.В. Новожиловим механізм реалізації банківської інфляції її основою визнавав безготівкову емісію грошей: “Эта сила саморасширения денежного обращения, эта тенденция к инфляции есть такая же “естественная” тенденция, как стремление к прибыли, как жажда власти, ибо выпуск денег дает эмитенту и прибыль, и власть”.

В Україні розвиток банківської інфляції був класичним. Протягом 2006-2009 рр. зростання первинної емісії грошей, обсяг якої вже у 2008 р. у 5 разів перевищував рівень 2007 р., супроводжувалося триразовим розширенням банківського кредитування, в тому числі і споживчого, яке у 2 рази випереджало темпи збільшення доходів населення. Банківське кредитування, яке спрямоване не на відтворення основного капіталу, а на розширення сфери споживання, об'єктивно зумовило попит на товари, який вітчизняне виробництво неспроможне було задовольнити через нестачу продуктивних сил та високий рівень спрацьованості виробничих потужностей. Тому пошавлення припало на торгівлю, стимулюючи імпорт товарів, який в умовах ревальвації гривні був економічно вигідним. Орієнтація на готову продукцію з-за кордону сприяла подальшому руйнуванню реального сектора вітчизняної економіки та вивозу капіталу з країни. Таким чином платоспроможний за рахунок кредитних ресурсів споживчий попит підтримував високі ціни як на продукти харчування, так і на житло. З іншого боку, необхідність витрат на індустріалізацію промисловості обумовила подорожчання всіх видів матеріальних енергетичних ресурсів, в тому числі і паливних. Саме цим здебільшого зумовлений сучасний попит на банківські кредити. Однак неплатоспроможність позичальників змусила банки призупинити кредитування, що спричинило кризу взаємних платежів і як наслідок стагнацію промислових галузей економіки, падіння ВВП.

Причини сучасної кризи платоспроможності вітчизняних позичальників досить точно відобразив Дж.С. Мілльс ще у 1867 р., які криються “в заблудженнях психологического порядка, присуших

мышлению хозяйствующих лиц. Благоприятные условия порождают оптимизм, оптимизм порождает безрассудство, а безрассудство порождает стагнацию”. Як з’ясувала фінансова криза, в Україні переважна більшість вітчизняних компаній сповідували віру у безкінечність економічного зростання, погашаючи банківські кредити не з власних оборотних коштів, а за рахунок рефінансування, обмеження доступу до якого створило загрозу технічних дефолтів для окремих галузей.

У свою чергу, нерегульовані завчасно розриви ліквідності банків “вилізли” у панічне вилучення клієнтами своїх вкладів, посилене введення процедури тимчасової адміністрації у 24 комерційних банках, серед яких чотири з числа найбільших банків України. В усьому світі банкірам відомо, що паніка не знищує капітал, вона лише розкриває ступінь його попереднього знищення через вкладення у безнадійно непродуктивні справи. Обережне відновлення банківського кредитування із другого кварталу 2009 р. супроводжувалось високою кредитною ставкою, обумовленою високим попитом на грошові ресурси при їх обмеженості через вагому частку проблемної заборгованості в кредитних портфелях банків. У свою чергу підвищення кредитної ставки провокує зростання цін, тобто провокує наростання інфляції.